Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 15 stycznia 2020 r.[1]

Sprawa C-753/18

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim),
Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (SAMI)
przeciwko
Fleetmanager Sweden AB,
Nordisk Biluthyrning AB

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Högsta domstolen (sąd najwyższy, Szwecja)]

Odesłanie prejudycjalne – Własność intelektualna – Prawo autorskie i prawa pokrewne – Dyrektywa 2001/29/WE – Artykuł 3 ust. 1 – Dyrektywa 2006/115/WE – Artykuł 8 ust. 2 – Pojęcie „publicznego udostępniania" – Spółka wynajmująca pojazdy wyposażone standardowo w odbiorniki radiowe

Wprowadzenie

1. Niewiele kwestii należących do prawa Unii było źródłem tak wielu orzeczeń Trybunału w tak krótkim czasie co wykładnia pojęcia „publicznego udostępniania w prawie autorskim"[2]. To obszerne orzecznictwo, choć siłą rzeczy fragmentaryczne, zostało nawet określone jako „labirynt", a sam Trybunał jako „Tezeusz"[3].

2. O ile niniejsza sprawa nie doprowadzi do pełnego usystematyzowania wspomnianego orzecznictwa[4], to daje Trybunałowi okazję do ustanowienia kilku zasad ogólnych pozwalających na określenie z większą dokładnością tego, co jest objęte zakresem prawa do publicznego udostępniania, a co się w tym zakresie nie mieści. Dokładniej rzecz ujmując – niniejsza sprawa dotyczy w szczególności zasadniczego elementu publicznego udostępniania, a mianowicie czynności udostępniania.

1 Język oryginału: francuski.

2 Ponad dwadzieścia wyroków i postanowień dotyczących tej problematyki od czasu wydania wyroku z dnia 2 czerwca 2005 r., Mediakabel, C-89/04, EU:C:2005:348.

3 B. Clark, J. Dickenson, Theseus and the labyrinth? An overview of „communication to the public" under EU copyright law: after Reha Training and GS Media where are we now and where do we go from there?, *European Intellectual Property Review*, nr 5/2017, s. 265. Autorki niestety nie wyjaśniają, kto jest w tym przypadku Minotaurem.

4 To zresztą, zgodnie z poglądem doktryny, może okazać się niemożliwe (patrz E. Treppoz, De l'art jurisprudentiel au rang de feuilleton ou l'impossible systématisation du droit de communication au public, *Revue trimestrielle de droit européen*, nr 4/2017, s. 864).

Ramy prawne

3. Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym [5] stanowi:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniania na jakiekolwiek publiczne udostępnianie ich utworów [zezwalania na jakiekolwiek publiczne udostępnianie ich utworów lub zabraniania go], drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie".

4. Na mocy art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej [6]:

„Państwa członkowskie ustanawiają prawo w celu zapewnienia wypłaty jednorazowego godziwego wynagrodzenia płatnego przez użytkownika, jeżeli fonogram opublikowany w celach handlowych lub powielony egzemplarz takiego fonogramu zostaną użyte do nadania przez środki bezprzewodowe lub w jakikolwiek sposób odtworzone publicznie, oraz zapewnienia jego podziału między właściwych wykonawców i producentów fonogramów. W braku porozumienia w tej sprawie między wykonawcami i producentami fonogramów państwo członkowskie może określić warunki podziału wynagrodzenia".

5. Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 oraz art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115 zostały transponowane do prawa szwedzkiego odpowiednio na mocy art. 2 akapit trzeci pkt 1 oraz art. 47 upphovrättslagen (1960:279) (ustawy nr 279 z 1960 r. o prawie autorskim).

Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytania prejudycjalne

6. Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) u.p.a. (szwedzka organizacja zarządzania prawami kompozytorów utworów muzycznych i ich wydawców, zwana dalej „Stim") oraz Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (szwedzka organizacja zarządzania prawami pokrewnymi artystów i wykonawców, zwana dalej „SAMI") są szwedzkimi organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

7. Fleetmanager Sweden AB (zwana dalej „Fleetmanager") oraz Nordisk Biluthyrning AB (zwana dalej „NB") są spółkami wynajmującymi pojazdy mającymi siedzibę w Szwecji. Oferują one bezpośrednio lub przez pośredników najem samochodów wyposażonych w odbiorniki radiowe na okresy nieprzekraczające 29 dni, co jest traktowane jako najem krótkoterminowy.

8. W pierwszym z dwóch sporów, w ramach których zostały przedłożone pytania prejudycjalne w niniejszej sprawie, Stim wytoczyła powództwo przeciwko Fleetmanager, domagając się zasądzenia od tej spółki na swoją rzecz kwoty 369 450 koron szwedzkich (SEK) (około 34 500 EUR) wraz z odsetkami, na tej podstawie, że Fleetmanager przyczyniała się swoją działalnością do tego, że inne podmioty bez zgody Stim udostępniały publicznie w rozumieniu prawa autorskiego utwory muzyczne poprzez dostarczanie odbiorcom pojazdów wyposażonych w odbiorniki radiowe w ramach najmu krótkoterminowego.

5 Dz.U. 2001, L 167, s. 10.

6 Dz.U. 2006, L 376, s. 28.

9. Tingsrätt (sąd pierwszej instancji, Szwecja) stwierdził, że wynajmowanie pojazdów wyposażonych w odbiorniki radiowe jest publicznym udostępnianiem na podstawie ustawy nr 279 z 1960 r. o prawie autorskim i że istnieją podstawy do wypłaty wynagrodzenia. Jednakże sąd ten stwierdził również, że Fleetmanager nie przyczyniała się do naruszenia prawa autorskiego, z uwagi na co powództwo Stim zostało oddalone. Powyższe orzeczenie zostało utrzymane w mocy w postępowaniu apelacyjnym. Stim wniosła od tego orzeczenia skargę kasacyjną do Högsta domstolen (sądu najwyższego, Szwecja).

10. W drugim ze sporów NB wniosła powództwo do Patent och marknadsdomstolen (sądu ds. własności intelektualnej i gospodarczych, Szwecja), żądając, by stwierdzono, że spółka ta nie jest zobowiązana do wypłaty na rzecz SAMI wynagrodzenia za korzystanie z fonogramów w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. na tej podstawie, że pojazdy wynajmowane przez ową spółkę osobom prywatnym i przedsiębiorcom były wyposażone w radio i odtwarzacz CD.

11. Patent- och marknadsdomstolen (sąd ds. własności intelektualnej i gospodarczych) stwierdził, że ustawę nr 279 z 1960 r. o prawie autorskim należy interpretować zgodnie z dyrektywą 2001/29 oraz że zgodnie z orzecznictwem Trybunału „stosowne odtworzenie", o którym mowa w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115, odpowiada „publicznemu udostępnianiu" w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29. Sąd ten stwierdził również, że NB, oddając do dyspozycji odbiorniki radiowe w wynajmowanych pojazdach, umożliwiała najemcom słuchanie fonogramów i że z tego powodu dochodziło do „udostępniania". Rzeczony sąd wyraził ponadto stanowisko, że pozostałe kryteria dotyczące ustalenia, czy dochodziło do „publicznego udostępniania", także były spełnione. Sąd uznał w świetle dowodów przedłożonych przez SAMI, że jedenaście pojazdów należących do skarżącej było łącznie wynajmowanych średnio 528 razy rocznie. Patent- och marknadsdomstolen (sąd ds. własności intelektualnej i gospodarczych) zobowiązał NB do zapłaty wynagrodzenia na rzecz SAMI i oddalił powództwo spółki. Wspomniane orzeczenie zostało z kolei w wyniku apelacji uchylone przez Patent- och marknadsöverdomstolen (sąd apelacyjny ds. własności intelektualnej i gospodarczych, Szwecja). SAMI wniosła do Högsta domstolen (sądu najwyższego) skargę kasacyjną od wyroku tego ostatniego sądu.

12. W powyższych okolicznościach Högsta domstolen (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy wynajmowanie pojazdów wyposażonych standardowo w odbiorniki radiowe oznacza, że wynajmujący wspomniane pojazdy jest użytkownikiem dokonującym publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 i art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115?

2) Jakie znaczenie mają potencjalnie rozmiar działalności obejmującej wynajmowanie pojazdów i czas trwania najmu?".

13. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wpłynął do Trybunału w dniu 30 listopada 2018 r. Uwagi na piśmie zostały przedstawione przez strony w postępowaniu głównym oraz Komisję Europejską. Na rozprawie w dniu 6 listopada 2019 r. byli reprezentowani ci sami uczestnicy.

Analiza

W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

14. Poprzez pierwsze pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wynajmowanie pojazdów wyposażonych w odbiorniki radiowe stanowi publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 i art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115.

15. Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału pojęcie „publicznego udostępniania" użyte w dwóch powyższych przepisach należy interpretować jako mające jednakowe znaczenie [7]. Tak więc odpowiedź, jakiej udzieli Trybunał w niniejszej sprawie, będzie taka sama w odniesieniu do obu wspomnianych dyrektyw, niezależnie od ewentualnych różnic terminologicznych w ich różnych wersjach językowych, a w szczególności w szwedzkiej wersji językowej.

16. Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 ustanawia na rzecz autorów wyłączne prawo do zezwalania na publiczne udostępnianie ich utworów lub zakazywania go. Twórcy są więc w stanie w szczególności generować dochody z korzystania z ich utworów w formie publicznego udostępniania.

17. Artykuł 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115 nie przyznaje analogicznego prawa wyłącznego. Natomiast przepis ten zapewnia artystom-wykonawcom i producentom fonogramów godziwe wynagrodzenie, w przypadku gdy fonogram zostaje publicznie udostępniony.

18. Ani dyrektywa 2001/29, ani dyrektywa 2006/115 nie zawierają definicji pojęcia „publicznego udostępniania". Pewne wskazówki dotyczące znaczenia tego pojęcia wynikają z motywu 23 dyrektywy 2001/29. W świetle powyższego motywu wspomniane pojęcie obejmuje każde udostępnianie utworu odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego dochodzi do udostępnienia. Prawo do publicznego udostępniania obejmuje każdą publiczną transmisję lub retransmisję utworu, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym nadawanie programów radiowych. Ponadto w świetle motywu 27 wspomnianej dyrektywy zwykłe dostarczenie urządzeń przeznaczonych do umożliwienia lub dokonania przekazu nie stanowi samo w sobie publicznego udostępniania.

19. Należy jeszcze przypomnieć, że z technicznego punktu widzenia publiczne udostępnianie może przybrać dwie podstawowe formy: udostępnianie w ścisłym znaczeniu tego słowa oraz podawanie do publicznej wiadomości. W pierwszym przypadku to użytkownik dokonujący udostępnienia decyduje o sposobie technicznym i momencie udostępnienia, a wspomniane udostępnienie może dotrzeć bądź nie do potencjalnych odbiorców. W drugim przypadku utwór jest udostępniany odbiorcom stale i mogą oni mieć do niego dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie. Ta druga sytuacja dotyczy w szczególności usług świadczonych na żądanie oraz za pośrednictwem Internetu. W niniejszej sprawie, która dotyczy utworów nadawanych drogą radiową, chodzi o pierwszy przypadek, czyli udostępnianie sensu stricto.

20. Szereg spraw dało Trybunałowi okazję do określenia zakresu pojęcia „publicznego udostępniania".

21. W szczególności Trybunał stwierdził, że publiczne udostępnianie zakłada spełnienie dwóch kumulatywnych warunków, a mianowicie musi mieć miejsce czynność udostępniania utworu, a utwór musi zostać udostępniony publiczności [8].

22. Odpowiedź na pierwsze pytanie prejudycjalne w niniejszej sprawie wymaga zbadania, czy wspomniane dwa elementy są obecne w sytuacji wynajmowania pojazdów wyposażonych w odbiorniki radiowe.

23. Jest oczywiste, i kwestia ta zresztą nie jest kwestionowana przez strony, że spółki wynajmujące pojazdy nie dokonują transmisji programów radiowych, ale transmisja ta jest dokonywana przez nadawców radiowych. Nie wyklucza to jednak a priori możliwości zakwalifikowania działalności rzeczonych spółek w świetle orzecznictwa Trybunału jako mieszczącej się w wyłącznym prawie do publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 i art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115.

7 Wyrok z dnia 31 maja 2016 r., Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, pkt 33.

8 Zobacz niedawny wyrok z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo.

24. Jeśli chodzi bowiem o czynność udostępniania, Trybunał stwierdził jej istnienie w licznych przypadkach wykraczających poza ramy zwykłego bezpośredniego przekazywania utworu, na przykład za pomocą nadawania drogą radiową.

25. I tak Trybunał stwierdził, że stanowi publiczne udostępnianie przekazywanie klientom przez podmiot świadczący usługi hotelarskie dostępu do chronionych utworów poprzez instalację odbiorników telewizyjnych w pokojach i rozprowadzanie za pomocą tych odbiorników sygnału telewizyjnego odbieranego przez antenę centralną [9]. W tym względzie Trybunał dokonał rozróżnienia między zwykłym dostarczaniem urządzeń technicznych, które nie stanowi publicznego udostępnienia, a rozprowadzaniem sygnału za pomocą wspomnianych instalacji, które mieści się w tym pojęciu [10].

26. Podobnie jest w sytuacji, gdy zakład hotelowy umieszcza w pokojach nie odbiorniki telewizyjne, ale urządzenia pozwalające na odtwarzanie płyt kompaktowych oraz same płyty [11]. Wspomniany zakład, udostępniając swoim klientom zarówno urządzenia techniczne umożliwiające dostęp do utworów chronionych, jak i same te utwory w postaci fonogramów na płytach CD, dokonuje bowiem publicznego udostępnienia wspomnianych utworów chronionych [12].

27. Publicznym udostępnianiem jest również celowe udostępnienie przez podmiot prowadzący lokal dostępny publicznie utworów nadawanych drogą radiową przy użyciu odbiorników telewizyjnych zainstalowanych we wspomnianym lokalu [13].

28. Udostępnianie publiczne może również polegać na rejestracji programów nadawanych drogą radiową i udostępnianiu publiczności kopii za pośrednictwem internetowej usługi rejestracji na odległość w chmurze (*cloud computing*) [14].

29. Również w dziedzinie Internetu należy uznać za czynność udostępniania nie tylko zamieszczenie utworu na stronie internetowej [15], lecz również fakt dostarczenia linków, na które można kliknąć, odsyłających do chronionych utworów znajdujących się na innej stronie internetowej [16]. Co więcej, do celów tej kwalifikacji nie jest konieczne, aby linki te znalazły się na stronie internetowej: mogą one być również wcześniej zarejestrowane w oprogramowaniu odtwarzacza multimedialnego, czyli wyposażenia technicznego. Akt udostępnienia polega wówczas na dostarczeniu odtwarzaczy multimedialnych [17]. Jednakże, analogicznie jak w sprawie SGAE [18], to nie samo dostarczenie urządzeń technicznych leży u źródła udostępnienia, lecz fakt wcześniejszego zainstalowania linków do udostępnionych utworów (bez zezwolenia podmiotów prawa autorskiego) w Internecie [19].

30. Wreszcie czynność udostępnienia stanowi dostarczenie i zarządzanie platformą wymiany online w ramach sieci peer-to-peer [20].

9 Wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 1 sentencji.

10 Wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 46.

11 Wyrok z dnia 15 marca 2012 r., Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, pkt 3 sentencji.

12 Wyrok z dnia 15 marca 2012 r., Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, pkt 62.

13 Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 4 października 2011 r., Football Association Premier League i in., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, pkt 7 sentencji; a także z dnia 31 maja 2016 r., Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, ostatnie zdanie sentencji.

14 Wyrok z dnia 29 listopada 2017 r., VCAST, C-265/16, EU:C:2017:913, pkt 46–49.

15 Wyrok z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 21.

16 Wyrok z dnia 13 lutego 2014 r., Svensson i in., C-466/12, EU:C:2014:76, pkt 20. Choć we wspomnianym wyroku Trybunał nie uznał przekazania linków do treści dostępnych bez ograniczeń za pośrednictwem Internetu za publiczne udostępnianie, to nastąpiło to z powodu braku nowej publiczności, do której wspomniane udostępnienie byłoby skierowane (zobacz pkt 27 wyroku).

17 Wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., Stichting Brein, C-527/15, EU:C:2017:300, pkt 42.

18 Wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., C-306/05, EU:C:2006:764.

19 Zobacz wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., Stichting Brein, C-527/15, EU:C:2017:300, pkt 39–41.

20 Wyrok z dnia 14 czerwca 2017 r., Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, pkt 39.

31. W ramach oceny istnienia czynności publicznego udostępniania Trybunał podkreślił nieodzowną rolę użytkownika, który działa z pełną świadomością w celu udostępnienia publiczności chronionych utworów [21].

32. Jednakże takie działanie użytkownika nie może być ograniczone do urządzeń technicznych pozwalających na korzystanie z chronionych przedmiotów, takich jak urządzenia radiowe lub telewizyjne, czytniki CD czy też odtwarzacze multimedialne. Tego rodzaju ograniczone działanie powinno bowiem być utożsamione ze zwykłym dostarczeniem sprzętu technicznego, które zgodnie z regułą wykładni zawartą w motywie 27 dyrektywy 2001/29 nie stanowi publicznego udostępniania.

33. Aby stanowić publiczne udostępnianie, działanie użytkownika musi koniecznie dotyczyć samych utworów objętych ochroną, czyli treści udostępnienia.

34. Takie działanie odnoszące się do treści udostępnienia może przybierać różne formy. Może chodzić o transmitowanie sygnału do odbiornika telewizyjnego zainstalowanego w pokoju hotelowym, dostarczanie płyt CD towarzyszących odtwarzaczom CD, prezentację programów telewizyjnych w miejscach publicznych, korzystanie z linków internetowych kierujących do utworów objętych ochroną lub preinstalowanie takich linków na odtwarzaczu multimedialnym, rejestrację programów nadawanych drogą radiową czy też indeksację metadanych dotyczących utworów w ramach sieci peer-to-peer.

35. Żadna z powyższych form działania nie jest wymagana (sama w sobie), aby można było stwierdzić istnienie czynności udostępnienia. Mają one jednak wszystkie punkt wspólny, a mianowicie bezpośrednią więź między działaniem użytkownika a chronionymi utworami udostępnianymi w ten sposób. Wspomniany punkt wspólny jest elementem centralnym, bez którego nie można mówić o czynności udostępniania.

36. Nie podzielam zatem argumentacji skarżących w postępowaniu głównym, zgodnie z którą Trybunał nie ustanowił takiego ogólnego wymogu celem stwierdzenia istnienia czynności publicznego udostępniania. Jeśli bowiem Trybunał nie wyniósł wyraźnie tego wymogu do rangi zasady ogólnej, to dlatego, że jest on nieodłącznie związany z samym pojęciem publicznego udostępniania, a na treść wspomnianego udostępnienia w sposób konieczny składają się chronione utwory. Niemniej jednak powyższy wymóg dotyczący działania odnoszącego się do treści udostępnienia, nawet jeśli nie jest w sposób wyraźny przywołany, jest w sposób dorozumiany obecny we wszystkich orzeczeniach Trybunału, w których stwierdził on występowanie czynności udostępnienia.

37. Jest to szczególnie widoczne w orzeczeniach, w których Trybunał miał dokonać rozróżnienia pomiędzy czynnością publicznego udostępniania a zwykłym dostarczeniem sprzętu technicznego. Trybunał zwrócił uwagę na decydujący element istnienia czynności udostępnienia, a mianowicie bezpośrednie działanie w odniesieniu do zawartości udostępnienia, który to element odróżnia on od dostarczenia urządzeń. A zatem to nie fakt zainstalowania odbiorników telewizyjnych w pokojach hotelowych, ale przekaz sygnału stanowi czynność udostępnienia [22]. Podobnie dostarczenie czytników CD nie stanowiłoby takiej czynności bez równoczesnego dostarczenia płyt CD, ponieważ aby możliwe było korzystanie z chronionych utworów konieczne jest dokonanie tych dwóch czynności [23]. Tak samo też wobec braku preinstalowanych linków pozwalających na dostęp do chronionych utworów za pośrednictwem Internetu samo dostarczenie odbiorników multimedialnych nie skutkowałoby stwierdzeniem przez Trybunał istnienia czynności udostępnienia [24].

21 Zobacz niedawny wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., Stichting Brein, C-527/15, EU:C:2017:300, pkt 31.

22 Wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 46.

23 Wyrok z dnia 15 marca 2012 r., Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, pkt 62, 67.

24 Wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., Stichting Brein, C-527/15, EU:C:2017:300, pkt 39–41.

38. Tymczasem moim zdaniem jest dość oczywiste, że przedsiębiorstwa wynajmujące pojazdy nie podejmują żadnego działania, które dotyczyłoby bezpośrednio utworów lub fonogramów nadawanych drogą radiową, których ich klienci mogą ewentualnie słuchać za pomocą odbiorników radiowych zainstalowanych w wynajmowanych pojazdach. Wspomniane spółki ograniczają się do dostarczania swoim klientom pojazdów wyposażonych przez ich producentów w odbiorniki radiowe. To klienci wspomnianych spółek podejmują decyzję, czy słuchać emisji nadawanych drogą radiową.

39. Odbiorniki radiowe zainstalowane w pojazdach są zaprojektowane w taki sposób, że są zdolne do odbierania, bez dodatkowej ingerencji, naziemnego nadawania w strefie, w której się znajdują. Jedyne publiczne udostępnienie, które ma miejsce, to udostępnianie dokonywane przez nadawców radiowych. Nie ma natomiast w tym przypadku żadnego późniejszego publicznego udostępniania, w szczególności ze strony spółek wynajmujących pojazdy. Tymczasem klienci Stim i SAMI, zezwalając na nadawanie chronionych utworów, w odniesieniu do których przysługują im prawa autorskie lub prawa pokrewne, musieli w sposób konieczny wziąć pod uwagę wszystkich użytkowników wyposażonych w odbiorniki radiowe znajdujących się w strefie objętej zasięgiem transmisji, włączając w to odbiorniki radiowe zainstalowane w pojazdach, niezależnie od sposobu, w jaki pojazdy te są używane.

40. Rola spółek wynajmujących pojazdy ogranicza się zatem do zwykłego dostarczania urządzeń służących publicznemu udostępnianiu, co zgodnie z motywem 27 dyrektywy 2001/29 nie stanowi takiego udostępnienia [25]. Teza wysunięta przez Stim i SAMI w uwagach na piśmie, zgodnie z którą wspomniany motyw dotyczy wyłącznie podmiotów specjalizujących się w produkcji lub sprzedaży sprzętu służącego publicznemu udostępnianiu, opiera się na błędnym rozumieniu orzecznictwa Trybunału, a w szczególności wyroku SGAE [26]. Choć bowiem Trybunał wielokrotnie stwierdzał istnienie czynności udostępnienia, to nie dokonywał tego w oparciu o typ danego użytkownika, lecz ze względu na dodatkowe działanie wspomnianego użytkownika, wykraczające poza zwykłą dostawę sprzętu, takie jak rozprowadzanie sygnału. W sprawie Stichting Brein [27] zainteresowany użytkownik był właśnie „podmiotem wyspecjalizowanym w zakresie dostarczania odtwarzaczy multimedialnych". Trybunał stwierdził jednak istnienie czynności udostępnienia z uwagi na treść oprogramowania tych odtwarzaczy.

41. Nie można również uwzględnić argumentu Stim i SAMI, zgodnie z którym odpowiedzialność spółek wynajmujących pojazdy powinna wynikać z faktu, że udostępniają one swoim klientom pomieszczenia, które Stim i SAMI kwalifikują jako „publiczne", czyli kabiny wynajmowanych pojazdów, w których można korzystać z chronionych utworów za pośrednictwem odbiorników radiowych w nich zainstalowanych. Podobnie jak dostarczanie samych odbiorników radiowych, „dostawa" przestrzeni, w której można korzystać ze wspomnianych odbiorników radiowych, nie stanowi czynności udostępnienia, jeśli nie dochodzi do działania użytkownika odnoszącego się do treści tego udostępnienia, czyli do chronionych utworów.

42. Podzielam z kolei stanowisko Stim i SAMI, w świetle którego bez znaczenia jest to, że odbiorniki radiowe zainstalowali w nich producenci wspomnianych pojazdów. Niemniej jednak, zgodnie z tą samą logiką, nie ma również znaczenia kwestia, czy spółki wynajmujące pojazdy nie mają zamiaru, jak twierdzą Stim i SAMI, lub nie mogą one, jak twierdzą rzeczone spółki, zdemontować lub uczynić nieużytecznymi wspomnianych odbiorników radiowych. Okoliczności te nie dotyczą bowiem czynności publicznego udostępniania chronionych utworów, lecz samego dostarczania urządzeń technicznych, i nie są jako takie objęte zakresem stosowania prawa autorskiego.

25 Komisja kwestionuje to stwierdzenie, zauważając, że celem działalności spółek zajmujących się wynajmowaniem pojazdów jest dostarczanie pojazdów, a nie odbiorników radiowych, które są w nich zainstalowane. Wydaje mi się jednak, że możliwe jest przyznanie, iż chodzi o uzupełniające w stosunku do dostarczania pojazdów dostarczanie odbiorników radiowych. W każdym razie podzielam w tym zakresie stanowisko Komisji, że w żadnym wypadku nie chodzi w niniejszej sprawie o czynność udostępniania.

26 Wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., C-306/05, EU:C:2006:764.

27 Wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., C-527/15, EU:C:2017:300.

43. Wreszcie okoliczność, że możliwość słuchania w wynajmowanych pojazdach utworów objętych ochroną dzięki zainstalowanym w nich odbiornikom radiowym przyczynia się do atrakcyjności, a zatem do rentowności działalności spółek wynajmujących te pojazdy, również nie ma wpływu na to, czy zachodzi czynność publicznego udostępniania oraz ewentualna odpowiedzialność tych spółek na podstawie prawa autorskiego.

44. Dostarczanie wszelkich urządzeń technicznych przeznaczonych do realizacji udostępniania na odległość lub jego odbioru zwykle odbywa się w ramach działalności zarobkowej. Rentowność wspomnianej działalności opiera się w znacznej mierze na okoliczności, że rzeczone urządzenia są używane do realizowania lub odbioru udostępniania przedmiotów objętych ochroną prawa autorskiego i praw pokrewnych – to główny cel zakupu tych urządzeń. Jednakże żadne wynagrodzenie nie jest wypłacane przez dostawców takich urządzeń właścicielom wspomnianych praw [28]. To właśnie w celu przeciwdziałania logice, która wprowadzałaby wymóg takiego wynagrodzenia, sygnatariusze Traktatu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) o prawie autorskim [29] w uzgodnionej deklaracji do artykułu 8 wspomnianego traktatu, a w ślad za nimi prawodawca Unii w motywie 27 dyrektywy 2001/29, wskazali, że zwykłe dostarczenie urządzeń technicznych nie stanowi publicznego udostępniania. Bez znaczenia jest to, czy wspomniane dostarczenie jest dokonywane w formie sprzedaży, najmu długoterminowego lub krótkoterminowego, czy też w jakikolwiek inny sposób.

45. W związku z tym w przypadku wynajmowania samochodów wyposażonych w odbiorniki radiowe nie występuje w moim przekonaniu czynność udostępniania w rozumieniu przytoczonego w niniejszej opinii orzecznictwa Trybunału. Bezprzedmiotowe byłoby więc badanie istnienia drugiego elementu publicznego udostępniania, a mianowicie publiczności.

46. Proponuję zatem odpowiedzieć na pierwsze pytanie prejudycjalne, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 oraz art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115 należy interpretować w ten sposób, że wynajmowanie pojazdów wyposażonych w odbiorniki radiowe nie stanowi publicznego udostępniania w rozumieniu wspomnianych przepisów.

W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

47. Poprzez drugie pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy rozmiar działalności obejmującej wynajmowanie pojazdów, jak również okres ich wynajmowania mogą mieć wpływ na odpowiedź, jakiej należy udzielić na pytanie pierwsze.

48. W świetle proponowanej przeze mnie odpowiedzi na pierwsze pytanie prejudycjalne udzielenie odpowiedzi na pytanie drugie nie jest konieczne. Omawiana działalność nie stanowi publicznego udostępniania w rozumieniu wyżej wymienionych przepisów, niezależnie od rozmiaru tej działalności i okresu najmu.

49. Wyłącznie w trosce o kompletność rozważań dokonam pokrótce analizy drugiego pytania prejudycjalnego, na wypadek gdyby Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze.

28 Z wyjątkiem, w stosownym przypadku, rekompensaty z tytułu zwielokrotniania do celów prywatnych, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29.

29 Traktat podpisany w dniu 20 grudnia 1996 r. w Genewie został zatwierdzony w imieniu Unii Europejskiej decyzją Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r. (Dz.U. 2000, L 89, s. 6).

50. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem publiczność, do której kierowane jest udostępnienie, składa się z potencjalnie nieokreślonej, ale znacznej liczby osób, a zatem istnieje pewien minimalny próg, co wyklucza z zakresu tego pojęcia zbyt małe czy wręcz nieistotne grupy osób. Ponadto należy wziąć pod uwagę łączne skutki udostępnienia chronionych utworów potencjalnym odbiorcom nie tylko mającym dostęp do tego samego utworu równocześnie, ale też kolejno po sobie [30].

51. Wspomniane pojęcia są w sposób oczywisty nieprecyzyjne, a ich wykładnia w dużej mierze zależy od okoliczności każdej konkretnej sprawy. Uważam jednak, że jeśli działalność wynajmowania pojazdów nie ogranicza się do odosobnionych przypadków najmu, ale przybiera charakter stałej działalności, liczba kolejnych klientów jest dość znacząca, by przekroczyć próg „nieznacznej" liczby. W szczególności wspomniani klienci nie stanowią określonego kręgu osób, który może być uznany za krąg prywatny [31]. Tak więc rozmiar takiej działalności, pod warunkiem że ma ona stały charakter, pozostaje bez wpływu na ocenę istnienia publicznego udostępniania.

52. W odniesieniu do okresu wynajmowania samochodów skarżące w postępowaniu głównym dokonują rozróżnienia między najmem krótkoterminowym, zdefiniowanym jako nieprzekraczający 29 dni, a najmem długoterminowym. Podnoszą one, że poczynając od 30 dni wynajmowania pojazdu nie stanowi on już przestrzeni publicznej, ale przestrzeń prywatną, a zatem umieszczenie w tym pojeździe odbiornika radiowego nie stanowi już publicznego udostępniania.

53. Jednakże Trybunał miał już okazję orzec, że publiczny lub prywatny charakter przestrzeni, w której dochodzi do odbioru publicznego udostępniania, nie ma żadnego wpływu na ocenę istnienia wspomnianego udostępniania, albowiem w przeciwnym razie prawo do publicznego udostępniania byłoby pozbawione jego istoty [32].

54. Tak więc okres wynajmowania pojazdu i kwestia publicznego lub prywatnego charakteru tego pojazdu nie mają żadnego wpływu na ocenę istnienia publicznego udostępniania.

55. W konsekwencji gdyby Trybunał miał udzielić odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne, odpowiedź ta – podobnie jak odpowiedź przecząca – nie będzie w żaden sposób uzależniona od rozmiaru działalności obejmującej wynajmowanie pojazdów ani od okresu tego najmu.

Wnioski

56. W świetle całości powyższych rozważań proponuję na pytania prejudycjalne przedłożone przez Högsta domstolen (sąd najwyższy, Szwecja) udzielić następującej odpowiedzi:

Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym oraz art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej należy interpretować w ten sposób, że wynajmowanie pojazdów wyposażonych w odbiorniki radiowe nie stanowi publicznego udostępniania w rozumieniu wspomnianych przepisów.

30 Zobacz niedawny wyrok z dnia 14 czerwca 2017 r., Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo.

31 Zobacz, a contrario, wyrok z dnia 15 marca 2012 r., SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, pkt 95.

32 Wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 50, 51, 54.